

48068

GOSPODARSKI LIST

.. LIST IZHAJA VSAK MESEC ENKRAT ..

* *

MAROČNINA:

Za celo leto . . . . . 12 lir
 Za pol leta . . . . . 6 „
 .. Posamezna številka 1 lro. ..

LETO I.

ŠT. 1.

JANUAR 1922

UPRAVNIŠTVO IN UREDNIŠTVO

.. V GORICI ..

CORSO GIUSEPPE VERDI ŠT. 32

* *

.. .. Rokopisi se ne vračajo. .. ..

BESEDA NA POT.

Nezlomljiva je naša volja, nevkrotljiva našel hrepenenje po življenju.

Vojne vihere so vtihnile, ostalo pa nam je gorje, ki ga širijo in puščajo vsepovsod. Kakor pa so bile v naši solnčni deželi grozote pobesrela kulturenega divjaštva potrojene, podesetorjene, tako je tudi naše gorje potrojeno, podesetorjeno.

Kljub temu ne klonimo, ker hočemo živeti.

In živeti hočemo kot samosvojni ljudje, kot samostojni gospodarji na lastni gradnji. Zvedamo se, da smo del onega velikega jugoslovanskega naroda, ki si je po težkih stoletjih priboril in vsedel svojo državo. Zavedamo se, da smo tudi mi rojeni za svobodo. Zato hočemo dokazati, da znamo v najtežavnih razmerah ohraniti svojo narodno samobitnost.

Prvi pogoj, da to dosežemo, je pa naša gospodarska moč. Samo če bomo gospodarsko krepki in samostojni, si bomo lahko priborili in ohranili tudi svojo politično in kulturno svobodo.

Kljub temu da naša dežela ni posebno oblagodanjena z naravnimi zakladi, smo si znali pred vojno ustvariti cvetoče blagostanje in so nam v našem nevzdržnem razmahu sijale ugodne zvezde.

Vojna nam je vse uničila. Naša gospodarstva so razrušena, naše blagostanje je razpršeno na sedem vetrov. Pričeti moramo takorekoč iz početka: iz ruševin in razvalin moramo pričarati nove gospodarske vrednote.

Obnoviti in razmeram primerno preurediti moramo vse panoge našega gospodarskega življenja. Naše kmetijstvo, našo obrt, našo trgovino in industrijo moramo dvigniti iz razvalin, ako hočemo gospodarsko živeti. Zlasti pa moramo poživiti in okrepiti naše združništvo, ki tvori temelj naše narodno-gospodarske moči.

Ako pa hočemo to težko in ogromno delo izvršiti, nujno rabimo kreplega in spretnega vodnika.

Ta vodnik naj nam bo «Gospodarski list», s katerim stopamo danes pred našo javnost.

«Gospodarski list» se bo po možnosti bavil z vsemi našimi gospodarskimi zadevami. Njegovi predali bodo odprti vsakomur, ki bo skušal dati našemu gospodarskemu življenju novih impulzov, novih navodil, novih smernic. V prvi vrsti se bo pa bavil s perečimi vprašanji našega kmetijstva, ter bo zlasti širil in zastopal misel zdravega združništva.

Z »Gospodarskim listom« hočemo zamašiti globoko vrzel, ki zija v našem gospodarskem življenju. Zato vabimo v krog naših naročnikov vse naše zavodne in pošteno-misleče može in mladeniče, ki jim je na srečo naš narodni obstoj. Zlasti pa vabimo v krog naših sotrudnikov vse naše gospodarske in združne strokovnjake.

Vsi na delo, vsak na svojo postojanko in ni se nam treba bati bodočnosti!

UREDNIŠTVO.

Dr. J. Bitežnik.**Organizacija naših gospodarskih sil.**

Socialno-gospodarsko vprašanje je postalo z razvojem kapitalizma centralno vprašanje vsega javnega življenja. V drugih dobah so bile ideje vodnice druge kot so danes. V srednjem veku so določevale ustroj ustavi religija, politika, pripadnost k različnim stanovom. Danes stoji v središču vseh vprašanj, vprašanje kruha, vprašanje proizvodnje, vprašanje socialno-gospodarske preosnove človeške družbe.

Ni čudno!

Vojska je zadala posameznikom, skupinam, narodom in državam težke rane. Deli, kakor celota stojijo pred težkim in resnim vprašanjem eksistence. Vojska, ki se je vodila pred vsem iz gospodarskih razlogov, iz pohlepa in potrebe po novih trgih, po novih odjemalcih, po ozemlju in ljudeh, ki se pustijo izkoriščati, ni ustvarila samo moralne, kulturne, marveč pred vsem gospodarsko anarhijo.

»Pojemanje delavske discipline, velika zlovoljnost nad delom pod pogoji kapitalističnega gospodarstva, velike delavske stavke, vedno večja draginja, beda, krvave demonstracije po mestih, sovraštvo do bogatih« — to vse so znaki, da se nahajamo v veliki krizi.

Na drugi strani so karakteristične mednarodne konference, ki so se vršile in ki se bodo vršile in imajo za svoj cilj vspostavo mednarodnega gospodarstva. Eno vprašanje je danes za gospodarsko življenje odločilno: Povišanje produkcije!

Vojski je sledila ruska revolucija, ki je zasledovala socialno in gospodarsko preosnovo človeške družbe. Komunisti, socialisti in pristaši drugih socialnih struj priznavajo, da se ruskim komunistom ni posrečil poizkus socialno-gospodarske revolucije. Da se ni komunistem po Rusji do cela praktično izizvedel, ni čudno! Komunistična preuredba človeške družbe bi nujno potrebovala stoletja in več, kakor se je dejansko razvijal skozi stoletja tudi kapitalizem. Toda kriza ruskega komunizma in z njim vsega komunizma obstoji v tem, da stoji tudi on pred odločilnim vprašanjem: Kako povišati produkcijo?

Komunistični vshod in kapitalistični zapad stoji-

ta pred istim odločilnim vprašanjem: Kako povišati produkcijo? S povišanjem produkcije bi se zadovoljilo kričeče potrebe delavstva in ljudstva. Povišanje produkcije bi pomenilo red, mir, disciplino, zadovoljgledna in dosledna udejevitvev nemogoča!

Vsi znaki govore za to, da je težko rojstvo komunističnega gospodarskega reda, da je njegova do- gledna in dosledna udejevitvev nemogoča!

Ravno tako je pa tudi dejstvo, da je današnji kapitalistični red nevzdržljiv, da ne morejo današnji kapitalisti zadostiti potrebam in zahtevam delavstva po **»človeka vrednem življenju«**, ker bi v tem slučaju morali silno znižati svoj kapitalistični dobiček. Vprašanje nastane, ali obstojajo samo skrajnosti komunizma in zasebno-kapitalističnega gospodarstva? Tudi nam si moramo postaviti to vprašanje Slovani v Italiji.

Kako naj mi Slovani v Italiji obnovimo in organiziramo svoje narodno gospodarstvo?

Gotovo se ne pregrešimo nad komunizmom in socializmom, ako trdimo, da je za naše skromne narodno-gospodarske sile zadružništvo najprimernejša oblika. Zadružništvo je gotovo silen korak naprej v borbi proti današnjemu zasebno-kapitalističnemu gospodarstvu. Zadružništvo je tudi korak k novemu socialističnemu redu, ki ga mi vsled svoje malostevilnosti ne moremo udejeviti.

Toda naša dolžnost je, da dvignemo in razširimo zadružništvo do take višine, da bo glavni predstavnik našega gospodarskega življenja **Zato moramo v bodočnosti posvečati skrb predvsem konsumnemu in produktivnemu zadružništvu.**

Ako upoštevamo, da je glavni del našega naroda kmečko ljudstvo, ki po veliki večini njima toliko zemlje, da bi mu zadostovala, marveč je prisiljeno, da si išče zasluzka tudi v obrti, v domači industriji, dninarstvu; ako upoštevamo dejstvo, da je naš kmet že v preteklosti izmed vseh stanov najboljše razumel pomen in korist zadružništva, pričakujemo z gotovostjo, da bo znalo naše ljudstvo zastaviti vse svoje sile za obstoj in razvoj svojega zadružništva.

Doktorič:**Gospodarska izobrazba.**

Že pred desetimi leti, ko je bilo mnogo več in mnogo boljših šol kot danes, je bila splošna zahteva po globokejši gospodarski, posebno kmetijski izobrazbi. Ako pa ljudstvo še ni doseglo one izobrazbe kot bi bilo želeli ni to njegova krivda, ampak posledica razmer. Jasen dokaz, da je bilo naše ljudstvo

že pred vojno silno lačno in žejno umnega napredka nudi dejstvo, da so bile vse tukašnje slovenske srednje šole vedno prenapolnjene. Ali to je bilo ravno napačno: vse je sililo de v gimnazijo in šele, kdor ni mogel teh izdelati, se je morda posvetil kakim drugim stroki. Že takrat so se oglašali trezni glasovi

da vendar ni potrebno, da postanejo vsi, ki hočejo študirati, »gospodje« ali »dohtarji«. Marsikdo, ki ni imel za to vrsto študija potrebnih zmožnosti, bi bil morda za drugo vrsto izobrazbe izredno sposoben. A mihiče mu ni pokazal poti. Potopil se je v veliki množici »faliranih« študentov, ki niso ne gospodje, ne kmetje, hočejo vse znati in nimajo nikjer pravega mesta. Bog je naravne darove različno razdelil. Če kdo mima glave za latinščino ali grščino, ni še radi tega trde glave, in često se opazuje, da dečki, ki nimajo daru za jezike, so boljši računarji, ljubijo naravoslovje i. t. d.

Naši kmečki starši so si šteli v največji ponos, ako so imeli sina v latinskih šolah. Tega ne moremo grajati. Ali stavim da dobiš še danes marsikaterega, ki misli, da kmetu ni treba šol. Razen tega misli tudi vsak, ki je le nos vtaknil v kakšno mestno šolo, da je za kmetijstvo ali kaj podobnega predober, preizobražen. Koliko jih je, ki bi lahko udobno živeli na svojem premoženju doma, pa gredo raje v mesto, kjer se jim zdi bolj častno služiti v kakki zakotni pisarni, kot da bi doma kmetovali.

Na drugi strani pa nas dejstva učé, da naša zemlja, naša dežela kot danes rodi, ne more rediti vsega prebivalstva.

Vsled tega je razumljiv pojav, da ljudje, ne le iz lahkomiselnosti, ampak siljeni vsled potrebe, zapuščajo kmetije. Mnogi iščejo kruha v naših mestih, mnogi v tujini, kjer se popolnoma odtujijo domu, mnogi hodijo vsako leto nekaj mesecev na delo v tujino, da morejo preživeti svoje družine. V raznih občinah, kjer ni zadostne zemlje, so se vrgli na

drobno kupčijo. Vsi ti pojavi imajo globok upliv na ljudsko izobrazbo, ki vsled težkega gmotnega stališča zastaja, silno razjedajo pa tudi ljudsko naravnost.

Če je vse to veljalo za predvojno dobo, se moramo v bodoče pripraviti na še večje pomanjkanje kot doskraj. Obnovitvena dela zaposlujejo trenutno toda to v doglednem času končano. Položaj naše dežele se je gospodarsko zelo spremenil v škodo prebivalstva. Tega ne more nihče tajiti.

Ali se da proti temu kaj napraviti?

Naša zemlja bi zamogla prehranjevati veliko večja število ljudi, ako bi se bolj razumno obdelovala! Njive in travniki bi se dali veliko bolj razumno gnojiti, ako bi njih posestniki le hoteli razumeti. Tudi živinoreja pri nas še ni na viška. Da molčimo o vseh drugih panogah. Toda prepričljivo besedo strokovnjakom, ki jih prosimo, da se bodo v našem listu pridno oglašali.

Nujno potrebujemo torej pouka. Od koga pričakujemo v tem oziru največ? Od pripotrebnih kmetijskih šol!

Tudi ljudska šola bi mogla kaj več podati. Na učiteljskih naj bi tudi bodoči učitelji dobili potrebno podlago. Abiturijenti srednjih šol naj bi se pa v večjem številu kot doslej posvečali narodnemu gospodarstvu in vsem tu še v poštev prihajajočim vedam.

Važno malogo ima tu tudi združna organizacija. Da pa more tudi tisk kaj pomagati, naj dokáže naš »Gospodarski list«.

Doktorič:

„Goriška zveza“.

Pod tem kratkim naslovom je naši javnosti znana do letos pod imenom »Goriška zveza gospodarskih zadrug in društev, registrovana zadruga z omejeno zavezo« pri okrožni sodnji v Gorici vpisana zveza goriških zadrug. Pri letošnjem izrednem obnem zboru 13. septembra se je med drugimi spremembami pravil sklenilo tudi, da se naši »Zvezi« nadene novo krajše ime: »Združna zveza« v Gorici, registrovana zadruga z omejeno zavezo.

Morda ne bo odveč, če nas naši čitateji-zadrukarji nekoliko поблиže spoznajo, da bodo vedeli, kakšna tvorba je ta Goriška zveza, o kateri so tu v naših krajih gotovo že večkrat slišali.

Do leta 1904 je družila večino goriških zadrug v združno enoto leta 1899 ustanovljena »Centralna posojilnica« v Gorici. Ko se je l. 1902 obrnila do poljedelskega ministerstva s prošnjo, naj ji nakloni za njeno delovanje kot zveza podporo, je vlada sicer obljubila podporo, a le pod pogojem, da se loči zveza od posojilnice in ustanovi samostojna zveza za-

drug. Vsled tega je prišlo do ustanovitve »Goriške zreze«, ki je bila vpisana v združni register goriške okrožne sodnije vsled sklepa z dne 20. januarja 1904.

Njen prvi predsednik je bil za Goriško veleza-sluzni dr. Anton Gregorčič. Do prvega obnega zbora, 16. marca 1905, je pristopilo 22 zadrug: Hranilnice in posojilnice: Biljana-Medana, Bilje, Cerklje, Čepovan, Črniče, Dornberg, Kamnje, Kojsko-Šmartno, Miren, Pevma, Renče, Ribenberg, Solkan, Šempeter, Štanjel, Štjak, nadalje Centralna posojilnica, Krotjaška zadruga v Gorici, — Ljudska opekarna, Bilje, — Gospodarsko društvo, Renče, — Kmetijska zadruga, Ročinj, — Kmetijsko društvo, Šempeter. Tem prvim stebram se je do leta 1908 pridružilo le še 6 članic. A v tem letu, ko je Zveza očividno že prestala začetne težave, se ji je pridružilo nič manj kot 30 novih zadrug. Ta veliki uspeh moramo pripisati v veliki meri takratnemu živahnemu prosvetnemu delovanju po vsej naši deželi,

katerega se je tudi Goriška zveza kot vpoštevanja vreden kulturni faktor vrlo udeleževala. Prirejala je poučne tečaje in njeni propagatorji so na številnih gospodarskih shodih potóm žive besede širili zadrúžno misel.

»Zveza« je skrbela od kraja za denarno poravnavo med včlanjenimi zadrugami. Centralna posojilnica jim je služila do vojne kot skupna blagajna. Že prvo leto je pa pričela organizirati tudi preskrbovanje kmetijskega prebivalstva z najnujnejšimi predmeti: umetnimi gnojili, žveplom in modro galico. Z blagovnim prometom je imela velike težave, kajti orala je ledino. Ako se sedaj kdo lahko ponaša z boljšimi uspehi, naj ne pozabi, da zida na temelju, ki ga je ustvarila Goriška zveza.

V »Samoupravi«, št. 1 in 2 iz l. 1910 beremo: »Tudi Goriška zveza gospodarskih zadrug in društev se lahko ponaša z naravnost krasnimi uspehi na gospodarskem polju. Nje koristno delovanje se razteza čez ves slovenski del dežele. Vse to je deželni zbor sprevidel in uvaževal, ko je dovolil »Zvezi« stalni letni prispevek K 6000.—.«

Med največje »zvezine« zasluge spada brezdvomno, da je s strogimi in natančnimi revizijami vpeljala v naše zadrúžništvo neobhodno potrebno disciplino. Njen prvi revizor je bil g. Svitoslav Premrou, ki je bil do l. 1920 njen vodja.

Do leta 1910 je organizirala »Zveza« že skoro vse panoge zadrúžništva. Lepo so že vspevale tudi kmetijske in vinarске zadruge, mlekarne in z njimi zvezana živinorejska organizacija. Le za konsume še ni bilo dovolj životvorne podlage.

V tem letu se pa začne opažati v dosedaj vesel in krepkem razvoju zastoj. Pojavljati so se pričeli prvi znaki predstoječe gospodarske krize, ki ji je sledila svetovna vojna. V tem oziru je zelo zanimivo zasledovati naše zapisnike, v katerih se vedno bolj oglašajo pritožbe radi pomanjkanja denarja, dviganja in padanja obrestne mere, cen pri blagu i. t. d.

Leta 1914 se je imela obhajati desetletnica Goriške zveze; štela je že 91 članic. Toda prišla je vojna in na mah ustavila vse zadrúžno gibanje v Brdih, Goriški okolici, na Krasu in ob gorenji Soči do Bovca. Urad se je moral vsled nevarnosti kon-

cem junija 1915 preseliti v Ljubljano, kjer je zveza pri Zadrúžni zvezi dobila gostoljubno streho. Ostala je tam do konca avgusta 1918.

Ves vojni čas je »Zveza« v okvirju možnosti nadaljevala svoje poslovanje kot osrednja zadrúžna organizacija. Za zadruge, ki so svoje delovanje vsled vojna prekinile, je vodila vse potrebne posle.

Po vrnitvi v domovino se je z vso energijo lotila organizacije obnovitvenega dela. Zavzemala je po svoji inicijativi pri tem delu zelo odlično mesto.

Prišel pa je polom starega režima in kot najvažnejša posledica za nas je stopilo v ospredje vprašanje izmenjave denarja. Prišli so dnevi največjih težav za naše zadrúžništvo, pod katerimi trpimo še danes. Zveza je imela ob prevratu svoj denar naložen, deloma v Ljubljani, deloma tu v Gorici. A ne tu in ne tam ni mogla in ne more proti do svojega imetja.

Kljub vsemu temu je »Zveza« započela zelo živahno delovanje.

V prvi vrsti je bilo treba vpostaviti zadruge, ki jim je vojna prekinila delovanje. To pa je bilo zelo težavno delo. Urediti je bilo treba vsaki posebej knjigovodstvo za vsa vojna leta. Ker so bile deloma tudi poslovne knjige uničene je bilo naravnost ogromno delo. Vendar se je do danes že skoro vse to delo izvršilo. Le par zadrug iz raznih razlogov še ni bilo mogoče obnoviti.

Vsled nove državne meje so ostale na naši strani razne zadruge, ki so prej gravitirale v Ljubljano. Oklenile so se nas in mi smo jim šli na roko, kolikor je bilo v naši moči. Vsled potrebe razmer so se pričele ustanavljati razne Stavbene zadruge, posebno v Goriški okolici. Tem je »Zveza« posvetila svojo posebno pozornost. Dosedaj jih je sprejela 17, ter jim poskrbela tudi posebnega tajnika.

Po deželi je pričelo živahno zanimanje za konsumna društva in se jih je več ustanovilo s pomočjo »Zveze«, ki se sedaj bavi z mislijo ustanovitve blagovne centrale za Goriško.

V »Gospodarskem svetu«, ki se je ustanovil za Julijsko Kračino, ima dva delegata.

O sedanjosti je težko pisati, bodočnost še ni jasna. Vemó pa, da nam bosta trdna volja in Božja pomoč pomagala prenesti tudi sedanje težke dni.

Vojna odškodnina.

Trenutno je pri nas na Goriškem in v Julijski Benečiji sploh najvažnejše vprašanje vprašanje vojne odškodnine. Vse govori in razpravlja o tem vprašanju, vse se poganja in peha, da bi ga rešilo in vendar gre rešitev le počasi naprej. Ker je pa od vojne odškodnine odvisno tudi skoro vse naše gospodarsko življenje, je naravno, da vsak zastoj, vsako krizo v

vojno-odškodninskih zadevah živo občutimo mi vsi. Zato bo naš »Gospodarski list« posvečal tudi temu vprašanju svojo posebno pažnjo in priobčeval vse važnejše določbe, spremembe in novosti.

Kakor so naši čitatelji gotovo že čitali v časopisju se je osnoval v Gorici »agitacijski odbor«, obstoječ iz pripadnikov obeh narodnosti ter zastopnikov raz-

ličnih gospodarskih in pridobitnih organizacij, katerega namen je vojnoškodninske zadeve čim ugodnejše in pravičnejše vrediti in njihovo rešitev čimbolj pospešiti. V ta namen je priredil zadnje mesece večje število shodov po deželi ter je koncem novembra t. l. odpisal v Rim na pristojna mesta večjo deputacijo, ki naj predoči vladi neznosne razmere, v katere je reševanje vojne odškodnine zašlo, ter zahteva remediuro.

Deputacija, v kateri sta zastopala slovenski del dežele gg. dr. Medvešček in Gorkič, je imela z vsemi merodajnimi faktorji temeljite in dolgotrajne razgovore, ter je izčrpno predložila naše zahteve.

Na podlagi pogajanj in posvetovanj je vlada dovolila sledeče ugodnosti:

1. Priglasitev vojne škode se mora brezpogojno izvršiti do konca decembra t. l. Rok za vlaganje prilog in vseh dokazilnih listin je pa podaljšan na nedoločen čas.

2. Članom »Zadrug vojnih oškodovancev« se bodo dajali od sedaj naprej predujmi v izmeri 100% previdevane vojne odškodnine.

3. Deželni Hipotečni zavod bo lahko v lastnem delokrogu dajal predujme v znesku nad 250.000.— eni stranki, kar je bilo dosedaj zabranjeno.

4. Pripravljeni zakonski načrt, s katerim se država odpoveduje 1% obrestim od nakazanih predujmov, se predloži kralju v dobritev; razun tega se izda poseben odlok glede roka in višine obresti, ki se bodo plačevale v bodoče od dobljenih predujmov.

5. Povišek (koefficient) na predvojne cene ostane do konca januarja 1922 neizpremenjen. V bodoče se vsaka sprememba poviška razglasi najmanj 15 dni naprej.

6. Prošnje civilnih oseb, ki so bile poškodovane vsled vojne in povojnih mesreč, oziroma njihovih vdov in sirot i. t. d. se bodo začasno reševale po istih načelih kot prošnje vojaških invalidov.

7. Skliče se od ministrstva za javna dela že imenovana komisija, ki bo določila v sporazumu s krajevnimi knetijskimi strokovnjaki predvojne in sedanje cene za predmete, ki so bili poškodovani na naših kmečkih gospodarstvih (zemljišča, živina, orodje.)

8. Število osebja v uradih, ki se pečajo z vojno odškodnino, se primerno pomnoži. Nastavi se zadostno število slovensčine zmožnih uradnikov.

O raznih vprašanjih, ki so bila sprožena, a še ne konečno rešena, bo agitacijski odbor sproti obveščal javnost.

O cepljenju domačih živali proti kužnim boleznim.

V zadnjem desetletju je živinozdravstvo silno napredovalo. Po mnogih večjih mestih starega in novega sveta so inštituti in delavnice, kjer za znanost vneti možje raziskujejo in proučujejo izvor bolezni in zdravljenje domačih živali. Posebna pozornost je obrnjena kužnim boleznim, zlasti onim, katere se zamorejo prenesti tudi na človeka. Kakor poskušajo humani medicinci postaviti jez kužnim boleznim potom cepljenja, podobno se skuša zajeziti kužna boleznima domačih živali.

Marsikdo, ki je bil v svetovni vojni v strelskih jarkih se posebno nerad spominja onega vbrizgovanja pod kožo — to je cepljenja. Hočem razložiti način, cilj in princip cepljenja.

Cepljenje obstoja v tem, da vbrizgnemo gotova zdravila pod kožo. Pri nas je to, kar se tiče cepljenja domačih živali, deloma malo znano, medtem ko pozna cepljenje recimo češki, pa tudi kranjski živinorejec prav dobro, na primer: cepljenje proti rdečici, proti smoliki i. t. d. Cepivo, to je zdravilo, je za vsako bolezen posebne vrste.

Cilj cepljenja je trojen. Prvič: še popolnoma zdravo žival obvarovati pred kužno boleznijo, drugič: pri živali, katera je bila v dotiki z okuženo živaljo in je najbrže že okužena, že v kali udušiti bolezen, tretjič: že obolelo žival na katerisibodi kužni boleznij izlečiti.

Način cepljenja je ta, da kakor rečeno vbrizgamo gotova zdravila pod kožo. To zdravilo, ali kakor je imenujemo cepivo obstoja z dokaj različnih snovi in je pripravljeno ponajveč potom tega, da moč ali virulenco gljivic pridobljenih iz okuženega živalskega telesa, oslabimo.

Princip cepljenja pa je: žival »okužiti« z oslabljenimi gljivicami, ali kakor pravimo »kulturami« iste kužne bolezni, katere se bojimo, da bi sicer tako ali tako naravnim potom ne napadla naših domačih živali, ali pa potom gotovega seruma iste obvarovati ali izlečiti. Seveda ne cepimo z gljivicami, katere imajo polno življenjsko silo, nego s takimi, katere so bile v posebnih bakterioloških delavnicah oslabljene, tako da je njih učinek sicer še tak, da zamorejo okužiti, ampak ono okuženje se pokaže v tako mili obliki, da se na zunaj bolezen skoro ne opazi. In tako cepljena žival je potem, kakor se to imenuje »imuna« ali zavarovana proti oni bolezni, proti kateri smo jo cepili, ker je takorekoč to bolezen že prestala.

Pri nas bi prišlo v poštev samo cepljenje proti rdečici prešičev. Omenjena bolezen je v prejšnjih avstrijskih provincah povzročila živinorejcem ogromno škodo, medtem ko se v Italiji ta bolezen ni pojavljala. V pokrajinah bivše Avstrije so bili obširni teritoriji, kjer se skoro niso upali izrediti pre-

šičev, ne da bi jih bili poprej cepili proti rdečici. Politične oblasti so dajale vsled tega cepivo brezplačno na razpolago, da je zamogel vsak živinorejec zavarovati žival z majhnimi stroški.

Letos je bilo opazati, da se je tudi v naši deželi silno razširila rdečica. Treba bo do prihodnje pomladi, ko bodo začeli spet topleji meseci, storiti korake, da se tej bolezni pride v okom potom cepljenja. Ker je cepivo precej drago, bo delo naših kmeč-

kih organizacij, da bodo skušale vplivati na menodajne oblasti, da v tem slučaju prislokočijo na pomoč. Živinorejci Julijske Benečije, kateri so spadali poprej pod vojvodino Kranjsko, cepljenje že poznajo in bodo z veseljem pozdravili ta korak k odpomoči. Živinorejci, kateri cepljenja še ne poznajo, naj pa ne bode načinu tega zdravljenja protivni, ker je stvar silno preizkušena in doprinaša sijajne uspeha.

Živinozdravnik J. Gerbic.

Zadružni glasnik.

Pozivljamo vse članice, da naznanjajo svoje občne zборе in druge zadružne prireditve v »Gospodarskem listu«.

Goriška zveza.

Članicam!

Razne naše zadruge so že dobile priznanje italijanskega značaja. Opozarjamo članice na važnost tega dokumenta, zato naj ga dobro hranijo. Napravi naj se po potrebi več prepisov dotičnega odloka, ki naj se dajo sodnijsko overoviti. En tak izvod naj se pošlje Goriški zvezi, da ga shrani v svojem arhivu. Prosimo tudi vse članice, da nam sporočijo takoj, ko prejmejo imenovani odlok, da bo naš urad imel evidenco v tej važni zadevi.

Goriška zveza.

Žveplo, modra galica.

Pozivljamo vse naše zadruge, da takoj popišejo naročila članov na žveplo in modro galico, da nam bo mogoče v pravem času poskrbeti našim članom ta neobhodno potrebna predmeta.

Goriška zveza.

Superfosfat.

Hitite z naročili na **superfosfat**. Vsa Italija je ostala brez Tomaževe žindre vsled francoske prepovedi izvoza. Veliko bo vsled tega povpraševanje po superfosfatu. Zgodi se lahko, da se bo cena dvignila, lahko pa tudi, da ga sploh ne bo. Goriška zveza je že naročila več vagonov po zelo ugodni ceni. Nujno vabimo vse zadruge, naj ne izgubijo časa, in naj takoj opozorijo na te važne okolnosti svoje članice. Cena bo mnogo ugodnejša kot spomladi. Naročila morajo biti pismena.

»Goriška zveza«.

Obligatorične nabavne zadruge v Jugoslaviji.

To so nova prikazani v zadružniškem svetu; pojavile so se v Jugoslaviji. Oficijelno se imenujejo: Nabavljalne zadruge državnih uslužbencev, toda boljše jih označimo z naslovom: Prisilne nakupne zadruge državnih nameščencev. Finančno ministvo je izdalo dne 5-12 1920 (»Uradni list št. 9 z dne 28 januarja 1921) uredbo, s katero se ustanavljajo za državne uradnike in uslužbence prisilne nakupne zadruge. Člen prvi te uredbe določa, da se **morajo** državni uradniki in vse osebe, ki služijo ali dela v državnih uradih ali podjetjih, ali ki prejema podporo

ali pokojnino iz državne blagajne, včlaniti pri »nabavnih zadrugah državnih uslužbencev«. Delež ne sme biti manjši kot sto dinarjev, vpisnina 5 dinarjev.

Ako je v kakem kraju skupno le deset uradnikov, učiteljev, vpokojencev, se mora taka zadruga ustanoviti. Ona preskrbuje svojim zadružnikom življenjske potrebščine in vse za osebne in hišne potrebe. Pri sestavi pravil se vzame za njih podlago v Sloveniji in Dalmaciji zadružni zakon od 9. aprila 1873.

Vse te nabavljalne zadruge (c. 100) državnih nameščencev bodo združene v posebni zvezi v Belgradu, h kateri morajo vse pristopiti. Njena firma se glasi: »Savez nabavljalnih zadruga državnih uslužbenika — Beograd« — Karadjordjeva ul. 14. Te uradniške zadruge in njih belgrajska zveza postanejo lahko še nepreglednega pomena ne le za trgovino v obče, namreč sploh za vse konsumente. Z oživetvorenjem teh »Zadrug« odpade po mestih najmočnejši del konsumentov, to je državni nastavljeni, h katerim spada tudi vojaštvo, od poklicane trgovine. Ker bodo spričo raznih olajšav (carina, vozarina, davki i. t. d.) te zadruge zdatno vplivale tudi na cene postanejo lahko velikega pomena tudi za vse ostale konsumente. Vesele se teh zadrug le večja trgovska podjetja, ki pridejo v poštev kot oddajalci blaga na debelo. Vsa ta zadružniška podjetja se opirajo torej na uredbo z dne 5. dec. 1920. Vsa naredba je deloma posneta po avstrijskem zadružnem zakonu, deloma po drugih dobrih načelih in navodilih. Na podlagi te naredbe bo morala vsaka nabavljalna zadruga pristopiti h belgrajski zvezi in vložiti deleža najmanj 500 dinarjev. Vsled določil iste naredbe bodo posamezne zadruge znabiti tudi nadzorovane po revizorjih Centrale v Belgradu. Zveza je že zdaj zelo imovita ter premore veliko milijonov dinarjev. Saj je vlada vsem nameščencem in vpokojencem že leta 1921 odtegnila od njih prejemkov 5% skozi dva meseca, oziroma en mesec 10%, in to se bo zgodilo še skozi 4 leta. Ker določa tudi nova jugoslovanska ustava v § 29. naj vlada pospešuje zadružništvo, so se trgovci pritožili proti nameravanemu »pospeševanju«. Toda pritožujejo se tudi uradniki in drugi

državni nameščenci. Ugovarjajo, da bi se jim z novim letom zopet odtegnilo 10%, mesto da bi se jim radi draginje dale nove doklade. Vsled tega vtegne vlada v Belgradu kakor poročajo listi, ukiniti to naredbo in vrniti vplačane svote.

Zgodi se lahko, da bodo vse te »obligatorične« zadruga, še predno začnejo z rednim poslovanjem, zamrle.

I. Lapajne.

Kolek za legalizacijo t. j. poverjenje pristnosti podpisa na listinah, znaša za zadruga, čeravno podpiše za njo več oseb, pri sodiščih Lit. 2.30 oz. pri notarjih Lit. 1.15, ker je smatrati zadruga kot eno stranko, za katero le podpiše več oseb. To velja glasom oddloka finančnega ministerstva z dne 8. novembra 1900 št. 55100, ki je še vedno v veljavi. Opozarjamo na ta odlok, ker opažamo da so podpiši zadrug preveč in tako kolektivni, kakor da bi več strank podpisalo.

Konsorcij stavbenih zadrug v Gorici.

Kakor se je čutil tekom razvoja kapitalističnega gospodarstva reda posamezni na kapitalistični podlagi stoječi in delujoči organizem slab in je stremil po ustvaritvi večjih in močnejših organizmov, tako se je čutila tudi posamezna zadruga preveč sama sebi prepuščena in prešibka, da bi se mogla obdržati v borbi z močnejšimi organizmi. Nasloniti se je morala na druge zadruga, - posestvine. Na ta način so nastala močnejša združenja, obsegajoča zadruga ene dežele in celo vse države.

Iz iste smotrene razvojne potrebe je nastal »Konsorcij stavbnih zadrug v Gorici - Consorzio Cooperative edilizie in Gorizia, ki se je ustanovil pred dobrim tednom v Gorici. Ustanovljen je na podlagi avstr. združnega zakona, z omejenim jamstvom in deleži po 200 lir.

Namen konsorcija je glasom pravil združiti vse stavbne zadruga v višjo enoto, posredovati za nje in zastopati njih interese proti tretjim ter prevzemati izvrševanje javnih del, ki bi jih ne mogle prevzeti radi njih važnosti in obsega posamezne zadruga.

Njegovo načelstva je sestavljeno sledeče: gg. Alfred Stepančič iz Gor. Vrtojbe, Josip Cearo iz Sovodenj, Franc Černic iz Št. Petra, dež. uradnik Franc Gorkič in arhitekt Anton Radovič. V nadzorstvo so bili izvoljeni: gg. Ivan Turel iz Renč, sodni uradnik Ivan Rijavec in inž. Karol Ličar.

Prva naloga, ki si jo je nadel konsorcij, je skrb za financiranje del, ki jih prevzemajo zadruga v izvršitev od vojnih poškodovancev.

Konsorcij se je obrnil na »Banca del Lavoro«, katere namen je financirati zadruga na sploh, in je dobil zagotovljeno pomoč.

Doslej so vstopile v konsorcij sledeče zadruga: Stavbno društvo Gorenje Vrtojba, Stavb. društvo Št. Peter, Stavb. društvo Deskle, Stavb. društvo Bilje, Stavb. zadruga Miren-Sovodnje, Prvo stavb. društvo Renče, Zveza stavbinskih delavcev Renče, Tretje stavbno društvo Renče, Stavb. zadruga Bukovica, Stavb. društvo Štandrež, Stavb. društvo, Grgar, Stavbno društvo Kojsko, Stavbna zadruga vojnih oškodovancev Števerjan, Stavbna zadruga Števerjan, Stavb. zadruga Ročinj. Pridružile so se torej konsorciju skorodaj vse slovenske stavbne zadruga in pričakovati je, da pristopijo še ostale.

Temelj novi zgradbi je položen. Velikega narodno-gospodarskega pomena je, da je ta zgradba domača in da nam bo nudila ne-le za bližnjo bodočnost, temveč tudi v poznejših časih koristi. Ko se bodo vpostavitvena dela končala in bo treba iskati dela drugje, tedaj bo konsorcij skrbel tudi za izseljavanje dela. Obdržal bo svoj glavni sedež v Gorici, brezposelne člane zadrug pa bo organiziral v delavske oddelke, ki bodo šli v svet, eventuelno v Jugoslavijo, kjer čaka še mnogo dela in bodo stavbinski delavci dobrodošli.

Jasno je, da je ustanovljeni konsorcij plod razmer, k so silile naše stavbne zadruga, da so se strnile v močnejšo zvezo in da bo konsorcij trajne koristi celokupnosti in posameznikom le, alko bodo delovali vsi njegovi udje vzajemno po načelih pravega združništva. To želimo in ga pozdravljamo!

Jugoslovanski posojilničar in zadrugar.

Pod tem naslovom je vabil Ivan Lapajne, šolski navnatelj v pok. in predsednik Okrajne posojilnice v Krškem, na naročbo druge izdaje njegovega navodila »Slovenski posojilničar«. Radi zaprek v tiskarni se je knjiga zakasnila. Stala bode okrog 60 jug. kron. Pisatelj je starosta slovenskega posojilništva. Bil je soustanovitelj prve slovenske posojilnice (v Ljutomeru), sodeloval pri prvi slovenski združni zvezi (celjski), urejeval ondi »Letopis slovenskih posojilnic« in v Krškem mesečnik »Slovenska zadruga« (od l. 1896-1906). Okrajno posojilnico v Krškem vodi že od njeno ustanovitve t. j. od l. 1885. Kot bivši revizor pri celjski »Združni zvezi« je posredoval, da se je na Slovenskem ustanovilo po njegovi inicijativi kakih 20-30 posojilnic, med drugim na Goriškem v Bovecu, Kobaridu, Kanalu, Sežani.

Širite „Gospodarski List“.

Gospodarski vestnik.

Gnojite z umetnimi gnojili.

R. J.

Vsled letošnje hude suše (je bilo malo krme. Kmetje so začeli prodajati živino, ker niso vsled splošnega pomanjkanja dnevnih sredstev mogli nabaviti sena, ki je doseglo že ceno 60 lir po q. Posledica skrčenega stanja živine je pomanjkanje hlevskega gnoja, največjega in najcenejšega pripomočka za povzdigo rodovitnosti zemlje.

Letos primanjkuje hlevskega gnoja, zemlja pa mora biti vendar gnojena, ker drugače ne more dati nič od sebe. Iz žepa ni mogoče vedno jemati, ako nič noter ne damo. Isto je pri zemlji; ako od nje nekaj zahtevamo, ji moramo tudi nekaj dati. Ker nimamo domačega gnoja, ji moramo nadomestiti ono, kar potrebuje za razvoj rastlin, v obliki pomožnih ali umetnih gnojil.

Računati pa moramo z enim dejstvom in to je s pomanjkanjem vode. Že dolgo ni bilo dovolj dežja in Bog ve, ako ne moremo računati sploh z izpremembamami; mogoče da imamo računati sploh z izpremembo podnebja in da se ne moremo zanašati na večje dežave.

Umetna gnojila moramo rabiti, ker nimamo domačega. Umetno gnojilo se pa mora raztopiti, ako hoče priti v korist rastiini. Ker je mogoče da imamo računati s splošnim pomanjkanjem vode, moramo uporabljati le lahko raztopljiva umetna gnojila in ne tistih, ki se težko raztope, in ki potrebujejo za raztopitev mnogo vlage in mnogo časa. Lahko raztopljiva umetna gnojila so od fosfornih superfosfat, od dušičnih čilski soliter in od kalijevih kalijeva sol lažje kot kajnit. Radí tega naj maročutejše kmetovalci le te tri in ne Tomažave žindre, ki se težko dobi in kajnita, ki se ga dobi pa je težko raztopljiv. Poleg tega govore tudi cene in izdatnost v prilog navedenih treh.

Slama in oljnate tropine.

R. J.

Vsled splošnega pomanjkanja krme za živino, igra letos slama večjo vlogo kot navadno. Letos je sploh vsakdo vesel, če jo sploh ima, ker je slama nadomestilo za drugo krmo, predvsem seno in deteljo. Preveč dobro nadomestilo ravno ni, ker velik pogršek bi storil oni, ki bi hotel nadomestiti seno ali deteljo z isto količino slame. Znano je vsakemu kmetovalcu da krmilna vrednost slame ni enaka oni sena in detelje.

Srednja sestava travniškega sena je okoli 9% beljakovine, 2,3% tolšče in okoli 40% ogljikovih

vodanov (skrobov), snovi ki pridejo pri krmi pred vsem v poštev. Lucerna sestoji iz približno 14% beljakovin, 2,5% tolšče in okoli 33% ogljikovih vodanov. Za govejo žival je najboljša slama od jarega ječmena in ta sestoji iz 37% beljakovin, 1,5 tolšče in 38% ogljikovih vodanov. Ako primerjamo te številke, že tedaj vidimo koliko manj je vredna slama kakor seno oz. detelja; poleg tega pa moramo upoštevati, da ne pridejo navedeni odstotki živini v prid, ker živina ne more prebaviti vseh snovi v navedeni množini. To velja predvsem glede beljakovin in tolšče, snovi, ki jih žival v senu in detelji mnogo lažje prebavi kot one v slami. Dočim znaša prebavljivost sena in detelje okoli 65%, znaša prebavljivost slame samo okoli 45%.

Poleg tega je pri slami še eno zlo in sicer to, da je razmerje med različnimi rastlinskimi snovmi v slami precej slabše, kot v senu oziroma detelji. Pod redilnim razmerjem razumevamo razmerje beljakovin k nebeljakovinam, predvsem tolšči in ogljikovim vodanom. Tolšča je približno toliko vredna kot 2,4 krat toliko ogljikovih vodanov. Tako dobimo v senu razmerje beljakovin k nebeljakovinam kakor 9:48 ali 1:5, dočim dobimo pri slami 3,7:42 ali 1:11. Ako upoštevamo prebavljivost in tako pravo krmilno vrednost, pridemo še do neugodnejšega zaključka za slamo.

Ako bi morali nadomestiti vse seno s slamo, potem bi morali pokrmiti živini zelo mnogo slame. Na ta način bi morala žival vedno grizti in prežvekovati, požreti bi morala ogromno količino krme, živci, posebno vampini bi morali vedno delovati, vamp bi bil napet in žival ne bi prišla do počitka in mirnega prebavljanja. Vendar pa moremo nadomestiti vse seno oz. deteljo s slamo, a ne samo, temveč le v zvezi z otrobi ali še bolje z oljnatimi tropinami.

Navadno se računa, da se pokrmi na vsakih 100 kg žive teže živali okoli 5 kg sena dnevno. Ako računamo hranilno vrednost sena, tedaj pokrmimo okoli 45 dkg beljakovin, 11,5 dkg tolšče in 200 dkg ogljikovih vodanov. Ako bi hoteli te snovi nadomestiti s slamo, tedaj bi morali pokrmiti dnevno na 100 kg žive teže več kot trikrat toliko slame. Ako pokrmimo kravi s težo 400 kg dnevno 16-20 kg sena, bi morali potem pokrmiti vsaj 50-60 kg najbolje slame. Vsakdo bo rekel, da to ne gre. Primešati moramo močnih krmil.

Že od pamtiveka se krmijo kot močna krmila razne otrobi, v zadnjem času se pa zelo širi uporaba raznih oljnatih pogač, v naših krajih predvsem sezamovih tropin, ki se pri nas najlažje dobavijo. Prebavljivost sezamovih tropin znaša okoli 90%.

Iz tega vidimo, da so sezamove tropine lažje prebavljive kot seno, pa tudi lažje kot otrobi.

Poglejmo naš slučaj s kravo od 400 kg. Ako damo kravi namesto 20 kg sena 20 kg slame, smo dali v slami le 74 dkg beljakovin; da dobimo isto količino beljakovine kot v senu moramo nadoknadi ti še 106 dkg beljakovin; tošče moramo nadoknadi ti še 16 dkg in ogljikovih vodikov (škroba) 40 dkg. Iz tega vidimo, da primanjkuje največ beljakovin in te nadoknadimo najlažje v obliki sezamovih tropin, ker so te na teh zelo bogate. Iz sestava sezamovih tropin razvidimo, da bi morali dati še okoli 3 kg teh.

Navedeni slučaj je gotovo tak, ki se v resnici ne dogaja, ker krmijo naši kmetovalci vedno slamo le v zvezi z deteljo. Iz navedenega slučaja pa razvidimo to, da moramo pridodati krmi tem več močnih krmil, čim več slame vsebuje krma, ako nočemo da nam žival oslabi in oboli.

Pri krmi s slamo ne bomo torej dali vseh živali potrebnih snovi v sami slami, temveč bomo krmili slame samo toliko, kolikor jo potrebuje žival za občutek sitosti, primanjkljaj bomo pokrili s pridodatkom močnih krmil, predvsem oljnatih tropin, pri nas največ v obliki sezamovih tropin. Do tega zaključka bomo prišli tudi potem, ako bomo primerjali tržne cene, ki so za našega kmetovalca pač najvažnejše in najmerodajnejše.

Pozor!!! Važno!!!

Generalni civilni komisariat javlja, da se je rok za vlaganje protestnih izjav proti žigosanju predvojnih avstrijskih državnih obveznic po avstrijski vladi, podaljšal **do 31. decembra**. Posestniki teh državnih obveznic, ki so deponirane pri avstrijskih kreditnih zavodih (**upoštevana je v tem slučaju tudi poštna hranilnica**) morajo za vsak slučaj posebej protestirati proti žigosanju pri prizadetem zavodu, da na ta način preprečijo, da bi se njihove obveznice žigosale z avstrijskim žigom.

Način protesta:

1. Protest mora biti pismen: protestni izjavi mora biti priložena domovnica ali pa izkaz o državljanstvu.

2. V protestni izjavi se mora navesti tudi okolnost, da so obveznice proti volji prosilčevi ostale na avstrijsko-nemškem ozemlju ob dnevu ratifikacije mirovne pogodbe (16. julija 1920), odnosno, da so bile odpravljene v Avstrijo na povelje oblasti propadle vlade ali pa na povelje vojaškega komanda bivše avstro-ogrske monarhije.

Protest se naslovi na zavod, pri katerem so deponirane državne obveznice. Priporoča se, da se pošiljajo protestne izjave v priporočenem pismu. Kolikor se tiče protestnih izjav, ki so naslovljene na poštno hranilnico, se opozarja, da gre tu samo za

vloge obveznic, za katere je bila izdana rentna knjižnica. Nasprotno ne gre v tem slučaju za žigosanje vlog v gotovini, za katere je predvideno, kakor je znano, drugo postopanje. **Kopija protestne izjave mora biti odposlana na urad: Ufficio di liquidazione italiana presso il ministero della guerra in Vienna.**

Žigosane avstrijske krone.

Generalni civilni komisariat v Trstu priobčuje: Vsi, ki posedujejo avstro-ogrske krone, **žigosane v Jugoslaviji**, morajo prijaviti svojo posest **Uradu VI. generalnega civilnega komisariata v Trstu** in sicer najbolj pozno **do 31. decembra**, ker se ne bo oziralo na poznejše prijave. Posestniki teh kron — prijavite svojo posest čimprej in najbolj pozno do 31. decembra, da ne bo potem nesmiselnih pritožb in prošenj. Županstva in duhovni uradi se naprošajo, da opozore naše ljudstvo na poziv generalnega komisarja, ker je takšnega denarja med nami mnogo. Gotovo bi bilo umestno, da bi v občinah, v katerih je mnogo tega denarja, županstvo našlo človeka, ki bi prevzel nalogo, da zbere od posameznikov podatke o tem denarju. Prijave naj se pa pošljejo za vsakega posameznega posestnika posebej — v skupnem zaviatku.

Razdeljevanje živine in cepljenih trtnih sadik na račun vojne odškodnine.

Na račun vojne odškodnine se prične v kratkem nova delitev konj in pozneje tudi goveje živine in drobnice, ki pride iz Nemčije ter cepljenih trtnih sadik, ki jih ima deželna uprava na razpolago v svojih trtnicah.

1. Izročevanje konj se je s strani Nemčije že pričelo in bo končano do 20. decembra 1921, ko boste imeli naš list že v rokah. Konji se bodo nakazovali na račun vojne odškodnine lastnikom kmetijskih gospodarstev ter industrijskih podjetij, ki so bila poškodovana ali uničena vsled vojnih dogodkov. Konji so ardenske pasme in drugih istovrstnih pasem. Najnižja cena za vsako glavo je določena na 3500 lir. Vlada je dala posebna jamstva gledé cesarskih (pogodbo razvezljivih) napak kakor tudi za slučaj pogina, ki morebiti nastane vsled izpremembe podnebja, le da je to ugotovljeno z živinozdravniškim spričevalom.

2. Pod enakim naslovom začne Nemčija v kratkem izročevati 2625 glav goveje živine: to število se more pozneje tudi zvišati. Goveda se pa oddajo le lastnikom poškodovanih kmetijskih gospodarstev. Goveja živina se bo izročevala v dveh dobah in sicer prvič od 3. decembra 1921 do 31. januarja 1922 in drugič od 1. marca 1922 dalje. Najnižja cena za bikče simentalke pasme je določena na 3000 lir za glavo in na 2500 lir za **one** rujeve pasme. Cena drugi goveji živini se določi po teži in sicer:

za telice pod enim letom 5 lir za kg žive teže naj si bode za simentalško naj si bode za rujavo pasmo; ravnosti pogoji veljajo za junčke od 12 do 20 mesecev;

za junice simentalške pasme od 20 mesecev do treh let 6 lir za kg in za one rjave pasme pa 5.50 lir; enaki pogoji veljajo tudi za krave;

voli za delo simentalške in francoske pasme se bodo oddajali brez razlike po 4.25 lir za kg žive teže.

3. Na račun odškodnine se razdeli nadalje tudi krog 1000 glav ovčje drobnice deloma merinoške deloma pa križane merinoške in viterberške pasme. Vse ovce, ki bodo po možnosti breje, s polovico volne ali neostrižene, se razdelijo po ceni 140 lir za glavo. Vsak prosilec mora prositi najmanj za 3 in največ za 10 glav. Manj kot tri in več kot deset ne dobi nikdo.

Prevozne stroške za vse vrste živine plača vlada. Stroški za vzdrževanje živine med časom, ko se bo nahajala živina v prostorih, kjer se bo vršilo oddajanje, povrnejo prosilci, ki dobijo živino.

4. Vsled predloga deželne uprave je ministertvo za osvobodjene kraje dovolilo, da se morejo oddati iz deželnih trtnic cepljene trtne sadike po ceni 130 lir za sto kosov, to je po ceni, ki je nižja od tržnih cen, ako se upošteva, da so sadike prvovrstne. Določeno je že sedaj, da mora vsak oškodovanec vzeti na račun vojne odškodnine najmanj 500, a da ne more dobiti več kot 5000 sadik.

Dohod prej omenjene živine, posebno konj, se pričakuje dan na dan. Tudi trtne sadike se pričnejo v kratkem deliti. Radi tega se priporoča vsem prizadetim kmetovalcem in obrtnikom, da čimprej predložijo po davčnih oddelkih pristojnih civilnih komisarijatov tozadevne prošnje deželnemu kmetijskemu uradu v Gorici (Piazza Cavour - Stolni trg 8). Iz prošenj, o katerih naj se navede množina in vrsta živine oziroma trtnih sadik, mora biti razvidno na podlagi potrdila davčnega oddelka pristojnega civilnega komisarijata, kedaj je bila vložena prošnja za vojno odškodnino ali in koliko predujmov oziroma nakazil v denarju oziroma v naravi so posamezni prosilci dobili oziroma prosili bodisi od uradov, ki izplačujejo vojno odškodnino bodisi od drugih uradov ali državnih zavodov oziroma od zavodov, ki jih zalaga z denarjem država ter razen tega morajo obsepati tudi izjavo, da cena živine oz. zaprosenih sadik ne presega mej predvidevne vojne odškodnine s posebnim ozirom na predujme oziroma nakazila v denarju oziroma v naravi, ki so jih posamezniki dobili ali ki jih še dobijo. Po izročitvi živine in sadik se morajo predložiti prošnje, ki so bile poslane deželnemu kmetijskemu uradu po davčnih oddelkih pristojnih civilnih komisarijatov, ravno od teh zopet finančnemu ravnateljstvu, da zabeleži na račun vojne

odškodnino ceno dobljene živine in trtnih sadik. Prošnje za trtne cepljenke, opremljene z izjavo finančnega ravnateljstva o izvršenem zaračunanju nalične vojne odškodnine, se pošljejo na to ministertvu za osvobodjene kraje kot priloga računa oziroma fakture oddanih sadik.

Agrarne pogodbe.

S kraljevim dekretom - zakonom z dne 12. novembra 1921 št. 1659 raztegnili so se predpisi veljavni v kraljestvu glede agrarnih pogodb in reševanja sporov iz teh pogodb na novo priklopljene pokrajine. Urejuje se določevanje višine najemnine in podaljša se rok za odpovedi in odvzete najetih zemljišč. Za izvršitev tega dekreta-zakona se ustanovijo pri sedežih okrožnih ali deželnih sodišč posebni posredovalni odbori in razsojevalne komisije (Comitati di conciliazione e commissioni arbitrali.) V teh odborih oz. komisijah so zastopani najemo (delo) dajalci in najemo (delo-) jemalci. Predseduje jim sodnik po poklicu. V prvi vrsti opozarjamo na ta dekret naše kolone!

Jugoslovenska svobodna luka v Solunu.

»The Near East« v Londonu poroča, da so grške oblasti izdelale načrt po katerem se izroči Jugoslaviji svobodna cuna v solunski luki, ki bo služila za popolni svobodni uvozni in izvozni promet. Guverner Makedonije je odločil, da se prične takoj vse potrebno delo. Vse velike preuredbe imajo biti dovršene do leta 1931. Grške oblasti so sporočile vladi v Beogradu, da so sedaj v Solunu vzpostavljene normalne prilike in da se more tam vršiti vsak reden promet.

Gospodarski položaj italijanske države.

Dne 9. dec. je podal v rimskem parlamentu finančni minister poročilo o finančnem položaju. V finančnem letu 1920.-21. so zrastle troški od predvidenih 22 milijard in 947 na 28 milijard in 783 milijonov, a dohodki od predvidenih 10 milijard in 896 milijonov na 18 milijard in 71 milijonov. Primanjkljaj v finančnem letu 1921.-22. znaša 11 milijard in 353 milijonov. Glede finančnega leta 1921.-22. je minister ugotovil, da njegovo poročilo dne 26. julija ni bilo točno. Predvidenov primanjkljaj 4 milijard in 252 milijonov za leto 1921.-22. se je zvišal na 5 milijard.

Za finančno leto 1922.-23. je predvidenih troškov 20 milijard in 454 milijonov in dohodkov 17 milijard in 602 milijona. Predvideni primanjkljaj bi znašal okoli 3 milijarde, katere bo morala država pokriti s kratkodobnimi posojili, kar je zelo nevarno za državno gospodarstvo. Državni dolg, ki je znašal dne 31. oktobra 1920. 98 milijard in 574 milijonov, je poskočil do dne 31. oktobra t. l. na 110 milijard in 302 milijona. Od sedanjega državnega dolga odpade 13 milijard in 394 milijonov na predvojni dr-

žavni dolg, 35 milijard na državna posojila, 32 milijard in 997 milijonov na redne državne bone, 5 milijard in 699 milijonov na večletne bone, 10 milijard in 648 milijonov bančni in državni promet v breme zaklada, 20 milijard in 964 milijonov na posojila v inozemstvu in končno 644 milijonov na depozite na tekoči račun pri «Cassa depositi e prestiti». Papirnatega denarja je sedaj v prometu za 8 milijard in 381 milijonov.

Finančni minister je poudarjal, da je slabo stanje italijanske valute v zvezi s splošnim gospodarskim kolebanjem, ki pretresa vso Evropo in ves svet. Položaj se bo nekoliko zboljšal s tem, da se ne bo izdajalo več toliko papirnatega denarja in da se bodo znižali nakupi v inozemstvu, toda bolj občutno zboljšanje se mora pričakovati le od mednarodne spremembe gospodarskega in denarnega položaja.

Kotiček za čebelarje.

Dr. Leop. Bobič:

Nova doba čebelarstva.

Vseobče gospodarsko stanje, ki se je razvilo po svetovni vojni ter nove posebne gospodarske razmere v naši pokrajini zahtevajo, da se v svrhu vzpostavitve narodnega bogatstva in dvignjenja ljudske blaginje intenzivno gojijo vse panoge gospodarstva ter da se izkoristijo vsi viri gospodarskih donosov na način, ki je najbolj umen, napreden in dobičkanosen.

Taka panoga kmetijskega gospodarstva je tudi čebelarstvo, ki je vse premalo poznano in ki je bilo od dežele in države zanemarjeno, dasi zasluži, da se nanj obrne ravno taka pozornost in skrb kakor na povzdigo sadjarstva in vrtnarstva, ker je samo na sebi donosno in je tudi v najožjem odnošaju s sadjarstvom in vrtnarstvom radi cvetnega oplojevanja po čebelah.

V naši solčni goriški pokrajini je od zgodnje pomladi do pozne jeseni toliko raznovrstnega cvetja in v tem cvetju je taka velika množina cvetnega nekarja, da bi se občni gospodarski letni donos v naši pokrajini povečal za nekoliko milijonov, če bi se gojilo na umen in napreden način v modernih panjih toliko čebel, da bi izrabile ves sladki cvetni sok. Pri tem računanju ne mislim le na neposredni donos čebelarstva, to je na med, vosek in čebelne roje, temveč uvažujem tudi, da bi bil donos sadnih dreves, semenskih rastlin, sočivja, ajde i. t. d. mnogo večji, ker bi se neizmerna množina cvetov, ki ostanejo jalovi radi izostale oploditve, oplodila posredstvom čebel, ker je neoporečno dokazano dejstvo, da prenašajo čebelice oplodilni cvetni prašek s cveta na cvet.

Mimogredé bodi omenjeno, da čebelarjenje vpliva tudi blagodejno in **vzgojno-povzdigujoče** na čebelarja, ki dan na dan opazuje pridnost in redoljubnost malih živalic. Čebelar mora vzljubiti prirodo in pri čebelarju izgubi gostilna in tovarišija vsako privlačnost. V tistem času, ko drugi tratijo dragoceni čas s praznim kvantanjem, kvartanjem in popivanjem po gostilnah, opravlja čebelar čebelarska

dela in ima od tega trojno korist, ker napravi nekaj koristnega in donosnega dela, ker nič ne zapravi in ker ga glava ne boli.

Da se pred vojno ni razvilo čebelarstvo v naši pokrajini, je kriva neukost in starokopitnost velike večine ter ozkosrčno skrivanje in tudi nevošljivost nekaterih naših starih čebelarjev.

Ker se je malo perišče slovenske čebelarske literature, to je par slovenskih knjig o čebelarstvu in edini strokovni list »Slovenski čebelar«, ki ga izdaja »Čeb. društvo za Slovenijo« v Ljubljani; premalo čitalo in še manj uvaževalo in ker je izostalo izpodbujanje in širjenje čebelarstva s predavanji, je šel skoro ves napredek nemškega in ameriškega čebelarstva neopaženo mimo naših čebelarjev, ki so ostali po pretežni večini na prvotni stopnji in so čebelarijali dalje »po domače« v malih panjih.

Koliko je še danes čebelarjev, ki poznajo čebelarjenje v panju s premakljivim satjem, ki ga je izumil slavni čebelar Dzierzon, izpopolnil Berlepš in spravil skoro na višek razvoja v Nemčiji učitelj Adolf Alberti s svojim »listajočim« panjem!

Koliko čebelarjev je še v naši pokrajini, katerim je A. Ž. panj popolnoma nepoznan? Najvišji praktični čebelar g. Anton Žnidaršič je sledil razvoju umnega čebelarstva v Nemčiji in je uvedel na svojem čebelarstvu v Ilinski Bistrici listajoči panj po Albertijevega sestavu z ločenim mediščem od pločišča in je z uvedbo tega panja zrevolucioniral čebelarstvo med Slovenci. Kako težko je razbiti železno srajco stare navade, se je pokazalo tudi v tem slučaju, ko se dobijo še danes stari »čebelarji«, kateri zametujejo panj A. Ž. sestava; a na veselje boljše bodočnosti se ga mladi čebelarji oprijemljejo in A. Ž. panj je začel zavzemati med nami odločno tisto mesto, ki mu po zaslugi gre, ker je čebelarjenje v njem praktično in donosno.

Koliko je še danes čebelarjev, ki ne vedo, da imajo umni čebelarji v panjih Dadant-Blattovega ali ameriškega sestava čebelna ljudstva po 60 do 80 in več tisoč v enem panju z donosom medu od 100-200 funtov?

Da se mi čebelarstvo razvilo, zadene krivda tudi naše razumništvo na deželi. Vzpričo važnosti čebeloreje bi se morali v prvi vrsti duhovniki in učitelji pečati z umnim modernim čebelarstvom, da bi se razširilo med razumnimi kmetovalci.

Uverjen sem in gospodarska potreba je, da mora napočiti v naši pokrajini nova doba čebelarstva nele v tem pomenu, da se s končano svetovno vojno začenja nov vek, temveč v tem smislu, da se čebelarjenje razširi in razmnoži v razmerju z danimi pogoji čebelne paše in da bodo čebelarji upoštevali vse izumke umnega, naprednega in modernega čebelarstva.

»Slovenska čebelarska zadruga« v Gorici ne more razviti svojega delovanja, kakor bi bilo potreba in kakor bi si načelstvo želelo, ker vzpričo prenizkih deležev in prenizkega števila članov nima dovolj denarnih sredstev in ker je premalo združniškega duha med čebelarji. Če bi bili napravili naprošeni zaupniki svojo dolžnost, bi lahko danes čeb. zadr. štela nad 400 članov; a zdi se, da so mnogi zaupniki zavrgli poslana jim pravila in pristopnice, ker se niti na vabila niti na pozive ne oglasijo. Načelstvo čeb. zadruga je sklenilo nabavo strojev za izdelovanje satnic (umetnih medsten) in

nabavo najvažnejših jugoslovenskih, italijanskih in nemških čebelarskih knjig in revij, ki bodo članom na razpolago. Zadruga namerava organizirati za to leto oddajo voska po najboljših cenah in za prihodnje leto razpečavanje medu in čebelnih rojev. V to svrhu se razpošlje v kraškem zaupnikom vsake županije okrožnica, da se zberejo statistični podatki o stanju čebeloreje v naši pokrajini.

Čeb. orodja in čeb. potrebščin ne namerava »Sl. čeb. zadr.« naročiti na zalogo radi nestalnosti valute in radi pomanjkanja združnega duha med čebelarji. Zadruga naroči toliko čeb. potrebščin, kolikor se jih prednamoči pri tajniku zadruga, pri katerem dobijo čebelarji na vpogled cenike raznih nemških in čeških tvrdk. Kdor hoče naročiti čeb. knjige in čeb. liste, naj se javi osebno ali pismeno pri tajniku.

Vosek bode »Sl. čeb. zadr.« rabila za izdelovanje satnic; zato se vabijo čebelarji, da prijavijo čimprej svoje zaloge voska.

Vsi čebelarji se vabijo, da se naročijo na »Gospodarski list«, ki bode vsled prijaznosti uredništva in založništva prinašal članke o čebelarstvu in objave »Sl. čeb. zadr.« —

Dr. Leop. Bobič, tajnik »S. č. z.«.

Naše obrtno šolstvo.

Kakor vse druge naprave, tako je tudi naše obrtno šolstvo bilo hudo prizadeto vsled izbruha svetovne vojne. Izgledalo je, da mu je vojna za vedno zadala smrtni udarec. Prva nevarnost je zagrozila že v letu 1914., ko je bivša avstr. vlada odtegnila našim obrtnim šolam vse podpore ter so temu vzhledu polagoma sledili vsi vzdrževalni faktorji. Toda naše obrtno šolstvo, posebno na Goriškem, je bilo do takrat že tako razvito in njegov pomen za našo domačo obrt in industrijo že tako globok, da ga niso mogli izruvati niti ti niti vojni dogodki. — Naj omenim za primer občino Renče, ki je v l. 1914 pod vodstvom svojega tedanjega župana g. Stepančiča sama žrtvovala vse stroške, samo da ne bil prekinjen pouk na tamošnji obrtni šoli. — Ni čudo torej, ako se more ravno ta občina ponašati s tolikim številom strokovno izkušenih mož ter da se celo v teh kritičnih dnevih šola 18 njenih nadebudnih mladeničev na višji državni obrtni šoli.

Minula so že tri leta, odkar je potihnil bojni grom. Z mravljično pridnostjo vrši naše ljudstvo obnovitvena dela. Pri tem seveda ni pozabilo na svoje šole.

Sicer so nove razmere v našem ljudstvu na Goriškem že skoro docela ubile nade v boljšo bodočnost ter je isto z mrzlo dušo klonilo tilnik

pod novim jarmom, vendar tli v njem še vedno samozmožnost narodne energije. Ostala sta v njegovem srcu še vedno zavest in prepričanje, da le v obnovitvi naše nekdanj cvetoče obrti in industrije je naša rešitev in naš spas. Predpogoj tega je pa naš obrtni naraščaj t. j. naše obrtno šolstvo. In glej! Že danes v teh najbolj kritičnih časih, ko ni primernih prostorov, ni nikakih pomembne vrednih vzdrževalnih sredstev se spet odvarjajo naše obrtne šole. Tako imamo svoje obrtne šole v Ajdovščini, Mirnu, Renčah, Solkanu, Kanalu, Sežani, Komnu, Grabovici, Tolminu i t. d.

Vspehi teh šol so najbolj vidni iz njih konecletnih razstav posebno pa jih je pokazala letošnja splošna razstava v Vidmu.

Obnovitveni dobi na Goriškem je pač pripisati, da se je večina naše sedanje mladine posvetila stavbarski obrti (zidarji, mizarji in ključavničarji.) Nasprotno je pa padlo po naših obrtnih šolah število vajencev oblačilne obrti (čevljarji in krojači.)

Naval na naše obrtne šole je naravnost presenetljiv. V poštev prihajajoče učiteljstvo že komaj zmaguje delo in sicer v prvi vrsti radi pomanjkanja prostorov pomanjkanja učnih moči in učnih sredstev.

Da so pri vsem tem uspehi zadovoljivi, je pripisati največ pridnosti in ukaželjivosti naše obrtne mladine. Izredna je tudi požrtvovalnost učiteljstva, ki za bagatelno odškodnino, ki jo mora navadno čakati eno leto in še več — žrtvuje pouku svoje pičle proste ure. Zato pa zahtevamo, da nam vlada ne le v Gorici, ampak povsod v vsaki občini, kjer je zadostno število obrtnih učencev, otvori tudi obrtno šolo ter jo tudi zadostno subvencionira.

Listnica uredništva: Naša prva številka je združila okrog sebe lepo vrsto priznanih sodelavcev ter je dokaj pestra in raznolika, vendar se nam le ne zdi popolna. Gospodarskim izkoriščevalcem našega ljudstva napoveduje naš »Gospodarski list« odločen boj, zato prosimo cenjene sodelavce, da mu pošljejo čimveč tozadevnih prispevkov. Ravno tako prosimo za socialno-gospodarske članke in notice. Podoželske zadruge naj nam pošljejo poročila o svojem delovanju in raznih gospodarskih pojavih na deželi. V prihodnji številki pričnemo priobčevati razpravo g. ravnatelja Bajca o knjigovodstvu, ki bo obstajala iz

Tudi pozivamo one občine iz bližnje goriške okolice (Standroč, St. Peter, Vrtojba, Sovodnje i. dr.) kojih ukaželjna mladina si mora radi pomanjkanja domače obrtne šole, v posebno in še več oddaljenih krajih iskati v poznih zimskih nočeh po nevarnih potih duševne hrane, da čimprej vkrenejo pri kompetentnem oblastvu vse potrebno in ne odnehajo dokler ne dobé svojih lastnih obrtnih šol.

daljše vrste predavanj o načinu »knjigovodskega tečaja«.

Listnica upravištva: Nekaterim članicam »Goriške zveze« smo poslali »Gospodarski list« v več izvodih. Prosimo, da ga razdelite med člani, ter nam skupno vpošljete naročnino.

Ker je »Gospodarski list« tudi glasilo »Slov. čebelarstva zadruge« v Gorici smo ga poslali vsakim njenim članom. Prosimo, da ga sprejmete in nam pošljete naročnino.

Izdaja »Zadružna zveza« v Gorici.
Tisk. »Narodne tiskarne« v Gorici.
Urednik Polde Kemperle.

TISKOVINE

v zalogi Goriške zveze:

Blagajniški dnevnik, 200 listov, po	Lit. 60.—
100 listov, po	„ 40.—
Blagajniški razdelniki, novi vzorec:	
1.) Prejemki 200 listov	„ 70.—
2.) Izdatki 200 listov	„ 70.—
Hranilne knjige — trenutno pošle, založimo nove vzorce	
Posojilne knjige, 200 listov po	„ 90.—
Imeniki zadružnikov	„ 20.—
Knjige deležev	„ 35.—
Salda conti	„ 40.—

Knjige pristopnic, 400 listov	„ 30.—
200 „	„ 20.—
100 „	„ 15.—
Hranilne knjižice, 1 izvod po	„ 2.—
Zadružne knjižice, 1 izvod po	„ 2.—
Izpiski hranilnih vlog, 1 izvod po	„ —.20
Izpiski posojil, 1 izvod po	„ —.20
Zadolžnice a) proti poroštvu	„ —.50
b) proti vknjižbi	„ —.50
Računski zaključki: a) za denarne zadruge	„ —.30
b) za blagovne „	„ —.30
Opomini, izvod po	„ —.10
Obrestne tablice, vseh vrst, izvod po	„ —.60

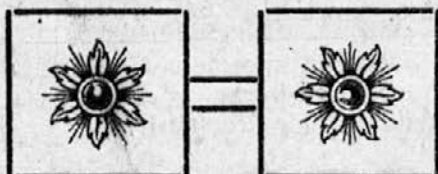
Kdor želi, da ostane naš narod krepak in močan, naroči in širi „Gospodarski List“.

■ ■
 Naznanja, da je
 njena gostilna v
 „Zadružnem dom“
 odprta. :: ::
 ■ ■

KMETIJSKO DRUŠTVO,
 v. z. z o. z.
Št. PETER pri Gorici

■ ■
 Toči samo pristna
 domaca vina. ::
 Prodaja tudi na
 debelo. :: ::
 ■ ■

Konsorcij stavbnih zadrug v Gorici

priporoča vojnim oškodovancem, naj izročajo
 obnovitvena dela le Stavbnim Zadruham, ki
 so včlanjene v Goriški zvezi in v na-
 šem konsorciju. :: :: :: :: :: :: ::

KMETIJSKA ZADRUGA

prej

Kmetijska in vrtnarska gospodarska zadruga

reg. zad. z om. por.

V TRSTU, ULICA RAFFINERIA št. 7

Telefon : 36 - 75

Podružnice : Avber, Boljunc, Branica, Brseč, Črnikal, Dolina, Dutovlje, Gropada-Padriče, Kazlje, Klanec-Ocizla, Koper, Loka, Lovran, Materija, Moščenice, Opčine, Osp, Plavje, Poljanec-Veprinac, Prestranek, Sv. Peter, Salež, Škofije, Štanjel, Štjak, Šempolaj, Vrabče.

Uradni prostori, glavno skladišče, semenski odsek in mlekarna v ulici Raffineria št. 7. Skladišče v ulici Giulia št. 6. Zadružna gostilna in zaloga vina v ulici Raffineria št. 3.

Razprodaja svojim članom raznovrstne kmetijske potrebščine, kakor stroje, orodje, umetna gnojila, žveplo, modro galico, seno itd. Otvarja konsumna razprodajališča. Ima poseben semenski oddelek z zajamčenimi prvovrstnimi semeni, trtnimi in sadnimi sadikami. Cene so konkurenčne. Vnovčuje pridelke svojih članov. Posreduje pri nabavi in prodaji med zadrugami na deželi. Zadruga je v trgovskih stikih s prvimi viri kmetijskih potrebščin v kraljevini in inozemstvu.

K zadrugi morejo pristopiti kmetovalci in zadruga. Vstopnina za posameznika 1 L., delež 20 L. Jamstvo osemkratno.

Kmetije ne izkoriščajte in ne pustite se izkoriščati !

ČEVLJARSKA ZADRUGA

== v MIRNU pri GORICI ==

izdeluje vsakovrstno obuvalo poznano pod imenom

„ADRIA“⁶⁶ ČEVLJI

Edino domače združno podjetje te stroke, ki si je pridobilo vsestransko priznanje.

Izdeluje čevlje, ki v ličnosti in trpežnosti prekošajo vse druge te-vrsine izdelke.

LASTNE PRODAJALNE:

v Gorici, Corso Verdi 32

v Trstu, ulica Rettori 1

v Celju, Narodni dom.

Razpošija tudi naravnost iz tovarne v MIRNU
 ————— na debelo in na drobno. —————

Katoliško Tiskovno

:-: :-: **Društvo** :-: :-:

vpisana za druga z omejenim jamstvom

v G O R I C I

priporoča vsem zadrugam
in zadrugarjem svojo :-:

Knjigarno v Gorici

Via Carducci 2 (v Montovi hiši)

Prodaja na drobno in na
debelo pisarniške in šolske
potrebščine, tiskovine za
občinske in druge urade.

Naročite MLADIKO, edini naš družinski leposlovni list!